

MAROSÁN GYÖRGY

1908. május 15. Hosszúpályi, Bihar vármegye -
1992. december 20. Budapest

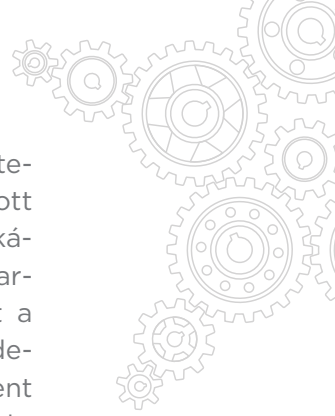
MTI/MTVA Fotóarchívum/Mező Sándor

FŐBB TISZTSÉGEI

Az SZDP PB tagja	1945. augusztus 20.-1948. június 12.
Az SZDP vezető titkára	1945. augusztus 20.-1947. február 3.
Az SZDP főtitkárhelyettese	1947. február 3.-1948. június 12.
Az MDP KV tagja	1948. június 14.-1950. augusztus 16.
Az MDP KV főtitkárhelyettese	1948. június 15.-1950. augusztus 16.
Az MDP PB tagja	1948. június 15.-1950. augusztus 16.
Az MDP KV Szervező Bizottsága tagja	1948. június 15.-1950. augusztus 16.
Az MDP Nagy-budapesti Bizottsága titkára	1948. augusztus 18.-1949. július 1.
Könnnyűipari miniszter	1949. június 11.-1950. augusztus 4.
Az MDP KV tagja	1956. július 18.-1956. október 31.
Az MDP PB tagja	1956. július 18.-1956. október 31.
A Minisztertanács elnökhelyettese	1956. július 30.-1956. október 27.
A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tagja	1956. november 4.-1957. május 9.
Az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága tagja	1956. november 7.-1957. június 29.
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1956. november 7.-1962. október 12.
Az MSZMP KB titkára	1957. február 26.-1962. október 12.
Az MSZMP Budapesti Bizottsága első titkára	1957. április 29.-1959. november 2.
Államminiszter	1957. május 9.-1960. január 5.
Az MSZMP PB tagja	1957. június 29.-1962. október 12.
Az Elnöki Tanács helyettes elnöke	1961. október 7.-1963. március 21.

PÁLYÁJA

Apja, Marosán György görög katolikus kántortanító volt, az első világháború kitörése után anyagi okokból öngyilkos lett. Anyja, Lőrincz Mária, aki eredetileg szintén tanítással foglalkozott, férje halála után hat gyerekével Nagyváradra költözött. 1917-től – három idősebb testvére mellett – a debreceni árvaházban nevelkedett. 1919 őszén, a román megszállás idején testvéreivel együtt vitték vissza Nagyváradra, mint „román származásút”. Fia, Marosán György fizikusnak tanult, majd közgazdász lett, a Németh-kormány alatt miniszterhelyettesként a Minisztertanács Sajtóirodájának vezetője volt.

Négy elemiit végzett, rövid ideig kereskedő-, majd hentesstanonc volt, végül a Steiner-pékségbe szegődött inasnak. 1922-ben itt kapta meg segédlevelét, csatlakozott a nagyváradi sütőipari munkások szakszervezetéhez. 1925-ben a városi sütőmunkások közgyűlésén első alkalommal szólalt fel szónokként. 1926-ban áttelepült Magyarországra, a fővárosban vállalt alkalmi sütőipari munkát. Azonnal bekapcsolódott a magyar szakszervezeti mozgalomba, 1927-ben belépett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba. Munkásotthoni kapcsolatait felhasználva 1931-ben vándorútra ment Németországba és Skandináviába. 1934-től részt vett a párt szemináriumain, szónokképző tanfolyamon pallérozta ez irányú képességeit, sőt akrobataoktatói állást is vállalt.

1939-ben az Élelmezési Munkások Országos Szövetségének főtitkárává választották, 1943-ban pedig a szakszervezet elnöke lett. 1941-ben bekerült az SZDP fővárosi vezetőségébe. 1942-ben egyik kezdeményezője volt a József Attila Emlékbizottság megalakításának, amelynek működtetésében illegális kommunista barátai is támogatták. 1942 nyarán letartóztatták, három hónapot vizsgálati fogságban töltött a Margit körúti börtönben, de az SZDP vezetése elérte szabadon bocsátását. 1943-ban az SZDP országos vezetőségének vidéki szervezőtitkára lett. 1944. márciusban, Magyarország német megszállását követően újra letartóztatták, és Nagykanizsára internálták. Októberben szabadult, résztvevője volt a két ekkor illegális munkáspárt háború utáni politikai együttműködését előkészítő megállapodásnak.

1945 januárjában a fővárosban szerveződő szociáldemokrata pártvezetés megbízottjaként Debrecenbe utazott, hogy felvegye a kapcsolatot az Ideiglenes Nemzeti Kormányval. 1945. április 2-án Budapesten beválasztották az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe, 1945. novemberben, 1947. augusztusban és 1949. májusban is parlamenti mandátumot szerzett. Az SZDP 1945 augusztusában tartott XXXIV. kongresszusán az országos pártvezetőség és a politikai bizottság tagjává, vezető titkárrá, 1947 februárjában, a párt XXXV. kongresszusán főtitkárhelyettesé választották. 1945-től a szociáldemokrata pártközpont ügynevezett vidéki osztályát vezette. 1945. novemberben a Sztójay-perben a politikai ügyész szerepét is felvállalta. Számos társadalmi és politikai szervezet vezetőségébe választották be: a Magyarországi Munkásdalogyalek Országos Szövetségének elnöke, a Magyar-Jugoszláv Baráti Társaság elnöki tanácsa tagja, a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság országos elnökségi tagja, a Budapesti Nemzeti Bizottság tagja is volt.

A két világháború között vallott felfogását követve a munkáspártok egyesítésének élharcosa maradt, a koalíciós években taktikai lépésekben napi politikáját a Magyar Kommunista Párt legfelsőbb vezetésével is egyeztetette. Az SZDP és az MKP szoros együttműködésének szorgalmazása miatt szembekerült pártjának azon vezetőivel, akik az önálló szociáldemokrata politika és a szervezeti különállás megőrzésének fontosságát vallották. 1947-1948 fordulójától – amikor a kommunista párt egyre nyomatékosabban vetette fel a két párt fúziójának kérdését – meghatározó szerepet játszott az ezt ellenző vezetőknek a pártból való eltávolításában és a kommunistákkal való szervezeti egyesülés előkészítésében. Az SZDP 1948. február 18-i nagy-budapesti összehívott ülésén Szakasits Árpád főtitkár távollétében támadta a párt jobbszárnyának „egység-bontó és munkásáruló politikáját”, s egyúttal bejelentette képviselőinek „lemondását”. 1948. február 21-én pártja nevében Révész Ferenc és Vajda Imre mellett ő írta alá az MKP megbízottaival az – akkor még titkos – egyesülési dokumentumot, március 10-én tagja lett a két párt közös Politikai Bizottságának és Szervező Bizottságának.

1948 júniusában a Magyar Dolgozók Pártját életre hívó egyesülési kongresszuson bekerült a Központi Vezetőségbe, a PB-be, a Szervező Bizottságba és a Titkárságba, valamint ő lett a párt harmadik főtitkárhelyettese (ebben a tisztségében 1950 májusától az MDP KV Adminisztratív Osztályát felügyelte). 1948 augusztusában az MDP nagy-budapesti titkárává is megválasztották. 1949. júniusban könnyűipari miniszternek nevezték ki. Tagja lett a gazdaságirányításban meghatározó szerepet játszó Népgaz-

dasági Tanácsnak, emellett az Országos Nemzeti Bizottságnak, a Magyar Függetlenségi Népfront Országos Tanácsa elnökségének is.

1950. július 6-án az Államvédelmi Hatóság letartóztatta, 1950. november 24-én a Budapesti Büntető Törvényszék a Szakasits Árpád és társai per másodrendű vádlottjaként koholt vádak alapján kötél általi halálra ítélte, amelyet a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság december 11-én életfogytiglani fegyházbüntetésre változtatott. 1956. március 29-én szabadon bocsátották, 1956. június 27-én a perújítási tárgyaláson büncselekmény hiányában felmentették a vádak alól.

1956. július 18-án ismét tagja lett az MDP PB-nek, július 30-án pedig kinevezték a Hegedüs-kormány miniszterelnök-helyettesévé. A politikai válság kezelhetőségét 1956 nyarán Kádár János pártvezetővé emelésétől remélte. Gerő Ernő első titkári megválasztását szükségmegoldásként elfogadta, Nagy Imre reaktiválását már akkor is mereven elutasította. Ennek megfelelően a forradalom alatt javarészt passzív maradt. A KV október 26-i ülésén felszólalt a forradalom fegyveres leverése érdekében: „Amikor a fegyverek beszélnek, nem lehet szentelt vizet szórni. A fegyverekkel fegyvereknek kell beszélni. [...] Direktórium legyen! Van katonai erő. Azonnal tessék katonai szervezetté válni!” Október 31-én a Széna téri felkelők letartóztatták, de kihallgatása után szabadon engedték. 1956. november 2-án a tököli szovjet parancsnokságra távozott, 4-én itt értesült arról, hogy neve szerepel a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány névsorában.

Tagja lett az MDP örökébe lépő Magyar Szocialista Munkáspárt legfelső vezető testületeinek, az Ideiglenes Intéző Bizottságának és az Ideiglenes Központi Bizottságának. Kezdetből a forradalommal szembeni kemény fellépés híve volt. Miután a pártvezetésben megszületett a döntés a fegyveres rendteremtésről, a nógrádi munkásküldöttséggel tartott december 8-i tárgyalásán elhangzott hírhedt mondatában az ellenállás kíméletlen erőszakos leszámolását vetítette előre: „Mától kezdve nem tárgyalunk, mától kezdve lövünk”.

1957 februárjában az IKB akkor felállított Titkárságában az adminisztratív titkár teendőit is elvállalta, mintegy Kádár helyetteseként dolgozott. 1957. április 30-án megbízták a budapesti pártbizottság vezetésével. A forradalom résztvevői ellen könyörtelen fellépést követelő, uszító, demagóg beszédeivel a megtorló kommunista hatalom egyik jelképévé vált. Több alkalommal magának vindikálta a szovjet csapatok behívását. 1958. novemberben ismét országgyűlési képviselő, 1960. januárban – az államminiszteri székéből való távozásakor – a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács tagja, 1961. októberben helyettes elnöke lett. 1957 és 1962 között tagja volt a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének és a Fővárosi Tanácsnak is.

Az MSZMP KB-nak „a személyi kultusz éveiben a munkásmozgalmi emberek ellen indított törvénysértő perek lezárásáról” szóló, 1962. augusztusban elfogadott határozata előmunkálatai során a tervezettel szemben több ponton különvéleményt fogalmazott meg. Nehezményezte, hogy a készülő határozat hatálya csak a párt törvénytelenül meghurcolt tagjaira terjedt ki, és érintetlenül hagyta a párton kívüliekkel megesett justizmordok kérdését. Háttérbe szorításaként élte meg Kádár vezető szerepének megkérdőjelezhetetlenségét, és szemére vetette, hogy a PB-ben sem érvényesíti a kollektív vezetés deklarált normáit. Az elmérgesedő konfliktus következményeként 1962. szeptember 1-jén levélben mondott le tisztségeiről. Válaszul az MSZMP KB 1962. október 12-én felmentette KB-titkári posztja alól, s a PB-ből és a KB-ból egyaránt kizárta. Az Elnöki Tanács elnökhelyettesi székében – funkciójának gyakorlásától külön PB-határozatban tiltva el – 1963. márciusig, az új parlament megalakulásáig meghagyták. 1965-ben kilépett az MSZMP-ből. 1972-es visszavétele után, bár funkcióba nem került, gyakorlatilag rendezte viszonyát Kádárral, s kapcsolatteremtő szándékkal több, szociáldemokraták által kormányzott nyugat-európai országban járt. 1989. decemberben ő nyitotta meg

a Magyar Szocialista Párt létrejötte után újjáalakuló MSZMP kongresszusát, amelyen a KB tiszteletbeli tagjává választották.

FŐ MŰVEI

A Párt [Magyar Szocialista Munkáspárt] harca a tömegekért, 1956–1958. Cikkek, beszédek. Kossuth Kiadó, Budapest, 1959.

Tüzes kemence. Visszaemlékezések. Magvető Kiadó, Budapest, 1968.

Az úton végig kell menni. Magvető Kiadó, Budapest, 1972.

Ember és kenyér. Táncsics Kiadó, Budapest, 1979.

Nincs visszaút. Emlékeim az 1948–1956-os évekből. ELTE Állam és Jogtudományi Kar, Budapest, 1988.

Fel kellett állnom. Visszaemlékezések. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1989.

A tanúk még élnek, 1956. Visszaemlékezések. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1989.

FORRÁS

A Szakasits Árpád és társai per felülvizsgálati anyaga. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2.1. III/1 a–d (V-143387/1-4.).

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 296.

Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *Kinek a forradalma?* Püski–Kortárs, Budapest, 1997.

Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: „Mától kezdve lövünk”. *Tíz év után a sortűzekekről.* Kairosz, Budapest, 2003.

Bölgöny József–Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 392.

Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József, Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 255–257.

B. Kádár Zsuzsanna: *Elrabolt remények. A magyar szociáldemokrácia a párt felszámolása után.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2012.